

Zorg voor het pleegkind is zorg voor de samenleving

Dr. A.M. Weterings & Mr. F.A. van der Reijt

Dit boek is mede gefinancierd door pleegouders.

Zorg voor het pleegkind is zorg voor de samenleving

Dr. A.M. Weterings & mr. F.A. van der Reijt

ISBN 978 90 8560 414 3

NUR 740 / THEMA YXFF

© 2026 Uitgeverij SWP Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

Inhoudsopgave

Voorwoord	13
Leeswijzer	15
Hoofdstuk 1	
Juridisch kader van het Pedagogisch Beslis-Model voor (terugplaatsing van) pleegkinderen van 0-11 jaar	17
1. Beschrijving van het probleem: (terugplaatsing van) pleegkinderen	17
2. Doel van het onderzoek: Pedagogisch Beslis-Model voor (terugplaatsing van) pleegkinderen van 0-11 jaar	19
3. De wenselijkheid van een kinderschermingsmaatregel	20
4. Het juridisch kader	20
Hoofdstuk 2	
Theoretisch kader van het Pedagogisch Beslis-Model voor (terugplaatsing van) pleegkinderen van 0-11 jaar	25
1. Emotionele bestaanszekerheid voor het kind	25
2. Het belang van de vroege hersenontwikkeling bij de vorming van een gehechtheids- en opvoedingsrelatie van het kind met zijn primaire verzorger	27
3. Gevolgen van een problematische opvoedings situatie voor het kind	29
4. Na een uithuis- en pleeggezinplaatsing: wel of geen terugplaatsing naar de ouder?	30
Hoofdstuk 3	
De methode van het Pedagogisch Beslis-Model voor (terugplaatsing van) pleegkinderen van 0-11 jaar	33
1. Inhoud van de methode PBM	33
2. Basis voor een pedagogisch verantwoorde terugplaatsing van een pleegkind	36
3. Praktische opzet van het PBM-terugplaatsingstraject	37
4. Besluitvorming inzake wel of geen terugplaatsing	42
5. Voorbeelden uit de observatielijsten	43
6. Normering inzake terugplaatsing	44
7. Criteria voor 'geen terugplaatsing'	44

Hoofdstuk 4

Informatie over de 66 pleegkinderen in het PBM-terugplaatsingsonderzoek	47
1. Stand van zaken in 2020	47
2. De weergave van gegevens	48
3. Inzet van een PBM-terugplaatsingstraject	49
4. Gegevens over de 66 pleegkinderen bij de inzet van het PBM-terugplaatsingstraject	49
4.1 Inzet PBM-terugplaatsingstraject	49
4.2 Informatie van ouders over hulp aan het gezin vóór de uithuisplaatsing van het kind	49
5. Mening van ouders over het PBM-terugplaatsingstraject	52
6. Mening van pleegouders over het PBM-terugplaatsingstraject	53
7. Informatie van de pleegouders over de reacties van het kind op het PBM-traject	53
8. Samenplaatsen van broers en zusjes	55
9. Gegevens over de medewerking van de betrokken instanties	56

Hoofdstuk 5

Bevindingen uit het PBM-terugplaatsingsonderzoek	59
1. Het verkrijgen van de gegevens	59
2. Criteria voor terugplaatsing van een pleegkind bij (een van) zijn ouders	60
3. Informatie van de pleegouders over het functioneren van de pleegkinderen	62
4. Zorg om de jong uit huis geplaatste kinderen	64
5. Gegevens over de omstandigheden inzake de terugplaatsingen	65
5.1 De 13 kinderen, als baby uit huis geplaatst	65
5.2 De 21 kinderen, uit huis geplaatst met 1 à 2 jaar	66
5.3 De 13 kinderen, uit huis geplaatst met 3 à 5 jaar	66
5.4 De 14 kinderen, uit huis geplaatst met 6 à 8 jaar	67
5.5 De 5 kinderen uit huis geplaatst met 9 à 11 jaar	68
6. Totaal aantal kinderen dat pedagogisch verantwoord (terug)geplaatst kon worden	68
7. Terugplaatsing bij de 11 samenwonende ouders	68
8. Informatie van de pleegouders over contacten pleegkind-ouders vóór de inzet van het PBM-terugplaatsingstraject	69
9. De betekenis van contact tussen ouder en kind na het perspectiefbesluit	70
10. Reflecties op de ongunstige situatie van de uit huis geplaatste kinderen	71

Hoofdstuk 6

Overige bevindingen uit het PBM-terugplaatsingsonderzoek	75
1. Inleiding	75
2. Situatie van het kind vóór en na de uithuisplaatsing	76
2.1 Aantal jaren ontvangen hulp vóór de uithuisplaatsing	76
2.2 Aantal betrokken instanties vóór de uithuisplaatsing	77
2.3 Periode tussen de uithuisplaatsing en inzet van het PBM-terugplaatsingstraject	77
2.4 Overplaatsingen na de uithuisplaatsing	78
2.5 Omstandigheden van de 13 als baby uit huis geplaatste kinderen	78
2.6 Opname van moeder en kind in een tehuis (OMK)	79
2.7 Overplaatsingen	81
3. Terugval in functioneren na bezoek aan de ouder	82
4. Het samenplaatsen van broertjes en zusjes	84
5. Netwerkplaatsingen: plaatsing bij grootouders	86
6. Contacten van de pleegkinderen met hun grootouders	88
7. Vergelijking van pedagogisch wel- en niet-verantwoorde terugplaatsingen	88
8. Informatie over wel en niet pedagogisch verantwoord teruggeplaatste kinderen	90
8.1 Gegevens	90
8.2 De observaties door de ambulante hulpverlener tijdens de begeleiding van de bezoeken	91
9. Overzicht van de gegevens van de wel en niet verantwoord teruggeplaatste pleegkinderen	92
9.1 Overzicht factoren bij wel en niet pedagogisch verantwoorde terugplaatsing	92
9.2 Observaties door de ambulante hulpverlener	92
9.3 Observaties van de interacties tussen ouder en kind, door ambulante hulpverlener bij de ouder thuis	93
10. Gezagsbeëindiging en emotionele bestaanszekerheid voor pleegkinderen	94
11. Resultaten inzake emotionele bestaanszekerheid voor het kind	95
12. Nabeschouwing	96

Hoofdstuk 7

Evaluatie van de situatie van 20 kinderen na uitvoering van het PBM-terugplaatsingstraject	99
1. Inleiding	99
2. Evaluatie van de opvoedingssituatie van 3 teruggeplaatste pleegkinderen	100
3. De evaluatie van het perspectiefbesluit voor de 9 niet-verplaatste pleegkinderen	100
4. De evaluatie van de opvoedingssituatie van 8 overgeplaatste pleegkinderen	102
4.1 Redenen van overplaatsing	102
4.2 Vooruitgang in ontwikkeling bij 4 (van de 8) overgeplaatste pleegkinderen	102
4.3 Achteruitgang in de ontwikkeling van 4 (van de 8) overgeplaatste pleegkinderen	103
5. Overweging voor beleid binnen de kindbescherming	106
6. Emotionele bestaanszekerheid blijkt van cruciaal belang te zijn voor de ontwikkeling van een kind	107
7. Bevindingen inzake de oudercontacten van de 17 pleegkinderen	107
8. Reflecties op oudercontacten	108

Hoofdstuk 8

Perspectiefbesluit voor een pleegkind op basis van de resultaten van het PBM-terugplaatsingsonderzoek	111
1. Inleiding op de problematiek van een pleegkind	111
2. De noodzaak van een 'gehechtheids- en opvoedingsrelatie' voor een kind	111
3. Aard van de pleegzorg binnen het justitiële kader	112
4. De cruciale vraag is: onder welke omstandigheden is een terugplaatsing van een pleegkind mogelijk?	114
5. Voor een adequate ontwikkeling van een uit huis geplaatst kind is een gehechtheids- en opvoedingsrelatie met een pleegouder noodzakelijk	117
6. Situatie van de 13 uit huis geplaatste baby's	117
7. De situatie van kinderen, uit huis geplaatst in de eerste 1000 dagen van hun leven	118
8. Belang van zekerheid voor het kind te weten bij welke persoon hij zal opgroeien	119

9. De aanvaardbare termijn voor de beslissing inzake wel of geen terugplaatsing	119
10. Overwegingen bij het begrip ‘aanvaardbare termijn’	121
11. De mogelijkheid van een pedagogisch verantwoorde terugplaatsing	123
12. Voorbereiding van de inzet van een intensief pedagogisch begeleid terugplaatsingstraject is nodig	124
13. Tijdstip voor een terugplaatsingstraject	125
14. Reflectie	127

Hoofdstuk 9

Pleegouders zijn van wezenlijk belang voor het welzijn van pleegkinderen **129**

1. Het ontwikkelingsbelang van het pleegkind	129
2. Een kind heeft emotionele bestaanszekerheid nodig wil hij zich kunnen ontwikkelen	133
3. Samenvatting van de resultaten van het PBM-terugplaatsingsonderzoek inzake emotionele bestaanszekerheid	133
4. <i>Family life</i> met pleegouders geeft het pleegkind emotionele bestaanszekerheid	135
5. <i>Family life</i> van het pleegkind met zijn pleegouders wordt beschermd	136
6. Verschil tussen een pleeggezin en een gezinshuis	138
7. Emotionele bestaanszekerheid voor pleegkinderen wordt sinds 2015 bevorderd door twee artikelen in het BW	140
8. Informatie van pleegouders en ouders over de bezoekregeling pleegkind-ouder	142
9. Overwegingen bij bezoekregelingen van het pleegkind aan zijn ouder	143
10. Overweging: invoeren van een verkenningsfase met een kindgerichte bezoekregeling na de uithuisplaatsing	145
11. Loyaliteit tussen ouder en kind	146
12. De fase van besluitvorming over al dan niet terugplaatsen van het kind	150
13. De werkwijze van het PBM-terugplaatsingstraject geeft snel duidelijkheid	151
14. De juridische positie van pleegouders en van de pleegzorgaanbieder is zwak	151
15. Het recht van de ouder is geen opzichzelfstaand recht	155
16. Verbetering van kindgericht kinderbeschermingsbeleid is mogelijk	156
17. Versterking van de positie van pleegouders is nodig	156

Hoofdstuk 10

Epiloog	159
Inleiding	159
1. Zorg voor het ontwikkelingsbelang van het kind is van wezenlijk belang voor de samenleving	159
2. Taak van de overheid: zorg voor het ontwikkelingsbelang van het kind	163
3. Ontwikkelingen binnen de kindbescherming sinds 1995	165
4. Het terugtreden van de kinderrechter in 1995 en de veranderde positie van de gecertificeerde instelling (GI) en van de gezinsvoogd en voogd	166
4.1 Verandering van de positie van de kinderrechter	166
4.2 Gescheiden taken van de kinderrechter en de gecertificeerde instelling	167
4.3 Het recht op <i>family life</i> van het pleegkind	170
4.4 De kinderrechter is een 'specifieke' rechter	170
4.5 Probleem van het rouleersysteem voor rechters	172
4.6 De positie van de (gezins)voogd is na 1995 eveneens gewijzigd	173
5. De voogdijmaatregel	174
5.1 Taak van de voogd	174
5.2 Geen toezicht op de uitvoering van de voogdij buiten de GI	175
5.3 Zwakke rechtspositie van het pleegkind	176
6. Invoering van de Wet herziening kindbeschermingsmaatregelen	178
7. De aanvaardbare termijn voor het nemen van het perspectiefbesluit	179
7.1 De aanvaardbare termijn	179
7.2 Wetenschappelijke onderbouwing van 'de aanvaardbare termijn'	180
7.3 Bevindingen in het PBM-terugplaatsingsonderzoek	183
7.4 De negatieve gevolgen van een problematische situatie tijdens de zwangerschap	184
7.5 Het onderkennen van de stappen in de ontwikkeling van het kind	185
8. Emotionele bestaanszekerheid	185
8.1 Het belang van emotionele bestaanszekerheid voor een kind	185
8.2 Evaluatie van 20 pleegkinderen inzake emotionele bestaanszekerheid	187
8.3 Bescherming van het verblijf van een kind in een pleeggezin	188

9.	Overwegingen bij bezoekregelingen van het pleegkind met zijn ouders	188
9.1	Informatie over het verloop van de bezoekregelingen van de pleegkinderen met hun ouders	188
9.2	De bezoeken van het pleegkind aan zijn ouder na de uithuisplaatsing	192
10.	Kindgericht terugplaatsingsbeleid	197
11.	Positie van pleegouders	198
12.	Rechten van pleegouders	201
12.1	Algemeen	201
12.2	Rechten van pleegouders in het Burgerlijk Wetboek	202
12.3	Rechten van pleegouders in de Jeugdwet	203
13.	Aanbevelingen	204

Casussen

1.	Casus Jos (3 jaar oud)	210
2.	Casus Sanne (bijna 7 jaar)	221
3.	Casus Nine (8 jaar oud)	227

Bijlagen

1.	De validiteit van het PSI	232
2.	Informatie over bezoekregelingen	234

Over de auteurs	238
------------------------	------------

Voorwoord

Veel grote maatschappelijke problemen (waaronder gezondheid, ongelijkheid, criminaliteit) vinden hun oorsprong in het vroege leven. Recente schattingen laten zien dat 80% van de maatschappelijke kosten (ziekenzorg, medicatiegebruik, politie en justitie, uitkeringen) terug te voeren zijn op een valse start in het leven.

De omgeving waarin een mens zich ontwikkelt van een enkele cel tot peuter van twee, de eerste 1000 dagen van het leven, is cruciaal voor de fysieke, mentale en sociale ontwikkeling later in het leven. Als een mens zich ontwikkelt in een omgeving die onveilig en onvoorspelbaar is, heeft dat levenslange gevolgen. Een onveilige omgeving programmeert het brein voor dreiging. Dit beïnvloedt de manier waarop het brein functioneert, met alle gevolgen van dien voor het gedrag, relaties, schoolprestaties, kansen op de arbeidsmarkt en de mentale en fysieke gezondheid.

Omdat de vroege omgeving waarin mensen opgroeien zo belangrijk is voor het verdere leven, is in het Kinderrechtenverdrag afgesproken dat kinderen extra bescherming verdienen. Dit staat als volgt geformuleerd:

“Eraan herinnerende dat de Verenigde Naties in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens hebben verkondigd dat kinderen recht hebben op bijzondere zorg en bijstand, en

Indachtig dat, zoals aangegeven in de Verklaring van de Rechten van het Kind, ‘het kind op grond van zijn lichamelijke en geestelijke onrijpheid bijzondere bescherming en zorg nodig heeft, met inbegrip van geëigende wettelijke bescherming, zowel vóór als na zijn geboorte.’”

Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden opgenomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechtelijke instanties, bestuurlijke autoriteiten, of wetgevende lichamen, **vormen de belangen van het kind de eerste overweging.**

De belangen van de kinderen staan dus voorop. Kinderen hebben belang bij een veilige omgeving en een veilige hechting aan degenen die voor hen zorgen. Als het de ouders niet lukt om in een veilige omgeving voor hun kind te voorzien, dan kan pleegzorg het beste alternatief zijn. Hoe de belangen van pleegkinderen optimaal gewaarborgd kunnen worden, en welke gevolgen dat heeft voor hun eventuele terugplaatsing, leest u in dit boek. Het Pedagogisch Beslis-Model voor (terugplaatsing van) pleegkinderen (BPM), helpt bij de afweging of en wanneer een kind kan terugkeren naar de ouder(s). Centraal staat het belang van het kind.

Als mensen zich goed hebben kunnen ontwikkelen tijdens de eerste 1000 dagen van het leven hebben zij daar niet alleen zelf baat bij, maar heeft de hele maatschappij daar baat bij. Het bespaart veel menselijk leed en kosten. Als kinderen kansrijk en veilig opgroeien, kunnen zij zich beter ontwikkelen en hebben zij een grotere kans op fysiek, mentaal en sociaal welzijn gedurende de rest van hun leven. Ik ben ervan overtuigd dat, als de belangen van kinderen nog meer centraal gesteld worden en wij optimaal zorgen voor een veilige omgeving voor hen om in op te groeien, niet alleen de kinderen zelf daar baat bij hebben, maar de hele maatschappij. Nu en in de toekomst.

Tessa Roseboom, hoogleraar Vroege Ontwikkeling en Gezondheid, Universiteit van Amsterdam; Amsterdam UMC.

Leeswijzer

Dit boek bevat het verslag van een onderzoek, uitgevoerd van 2012 tot 2019, onder 80 kinderen die niet meer bij hun ouders konden wonen omdat de ouders te veel problemen hadden en de opvoeding van hun kind(eren) hen te zwaar werd. Middels een maatregel voor kindbescherming werden de kinderen in een pleeggezin geplaatst. De vraag moest worden beantwoord of, en zo ja wanneer, het kind teruggeplaatst kon worden naar zijn ouders.

Om deze vraag te kunnen beantwoorden, is de methode gebruikt van het Pedagogisch Beslis-Model voor (terugplaatsing van) pleegkinderen van 0-11 jaar (PBM), ontwikkeld door dr. A.M. Weterings. Dit is een begeleidingsmethode om vast te stellen of een pleegkind pedagogisch verantwoord teruggeplaatst kan worden bij zijn ouder of dat hij beter kan opgroeien in een pleeggezin.

De methode houdt in: gedurende een half jaar wekelijks een dag begeleiding van ouder en kind bij de ouder thuis door dezelfde gespecialiseerde ambulante hulpverlener. Cruciaal onderdeel hierbij is begeleiding en observatie van de interacties tussen ouder en kind. In dit boek onderscheiden wij expliciet het gedrag van de ouder ten opzichte van het kind (interactie ouder-kind) en het gedrag van het kind ten opzichte van de ouder (interactie kind-ouder). De interacties worden geanalyseerd met het oog op de consequenties daarvan voor de ontwikkeling van het kind. Wil het kind adequaat kunnen opgroeien, heeft hij zorg en aandacht, liefde en structurering van zijn gedrag nodig. De ouder heeft de taak voor zijn kind te zorgen, hem te beschermen en hem laten merken dat hij geliefd is, terwijl het daarnaast nodig is dat de ouder het gedrag van het kind structureert zodat het kind niet wordt overgeleverd aan zijn impulsen. Als de ouder dat niet kan volbrengen, gaat het kind negatief reageren op de ouder: afwijzend gedrag naar de ouder, niet luisteren, huilen, driftig en boos zijn. Bij het kind kan ook angst ontstaan ten opzichte van de ouder of hij reageert in het geheel niet meer op de ouder. Dit kwam bij de analyses van rapportages van de PBM-terugplaatsingstrajecten naar voren.

Het gemaakte onderscheid maakt de twee verschillende perspectieven bij de interactie zichtbaar.

Om deze reden wordt in het boek steeds gesproken over: de interactie ouder-kind en de interactie kind-ouder, en eveneens over de interactie pleegouder-kind en de interactie kind-pleegouder. Voor de interactie ouder-kind en voor de interactie kind-ouder zijn observatielijsten ontwikkeld. De verschillen komen duidelijk naar voren bij de wekelijkse begeleiding en observaties van de ambulante hulpverlener die het PBM-terugplaatsingstraject van het pleegkind naar zijn ouder begeleidt.

Bij een pleeggezinplaatsing van een kind komen verschillende aspecten aan de orde. Al deze afzonderlijke aspecten hebben invloed op de ontwikkeling van het kind, maar deze aspecten hangen ook met elkaar samen. Dit is de reden dat in de hoofdstukken herhaling van gegevens voorkomt.

In hoofdstuk 10, de epiloog, worden de resultaten in samenhang gepresenteerd en verwoord in een beleid voor kindbescherming waarin het behartigen van het ontwikkelingsbelang van het kind centraal staat.

Het boek geeft daarmee een intensieve begeleidingsmethode waardoor in een half jaar duidelijkheid verkregen wordt over de vraag of een pleegkind wel of niet teruggeplaatst kan worden naar zijn ouders.

Op de website van het Expertisecentrum Kind in de Pleegzorg (<https://pleegkind-en-pleegzorg.nl/>) staat een samenvatting van het boek, enkele casussen en een uitgebreide lijst met 100 boeken en artikelen.

Juridisch kader van het Pedagogisch Beslis-Model voor (terugplaatsing van) pleegkinderen van 0-11 jaar

1. Beschrijving van het probleem: (terugplaatsing van) pleegkinderen

De aanleiding voor de uithuisplaatsing van een kind en plaatsing in een pleeggezin is meestal een problematische gezinssituatie. Pleegkinderen hebben in de periode dat zij bij hun ouder¹ woonden, gebrek aan beschikbaarheid van de ouder ervaren, bijvoorbeeld vanwege drugs- of alcoholverslaving, psychische problemen of huiselijk geweld. Het gebrek aan zorg en beschikbaarheid voor het kind uit zich in verwaarlozing van het kind, soms mishandeling of huiselijk geweld waarvan het kind getuige is. Verwaarlozing van het kind kan gemeld worden – bijvoorbeeld door een consultatiebureau, familie, buren, school, wijkteam – bij Veilig Thuis, een instantie voor jeugdzorg. Ouders kunnen ook zelf aangeven dat zij de zorg voor het kind niet meer aankunnen en vrijwillig het kind uit huis plaatsen bij grootouders of vrienden, of een jeugdzorginstantie vragen om hulp.

Al spoedig na de start van het PBM-terugplaatsingsonderzoek in 2012 bleek dat het voor de ouders die vrijwillig het kind in een pleeggezin hadden geplaatst, moeilijk was zich aan afspraken te houden voor de begeleide oudercontacten bij de ouder thuis. In het PBM-project zijn daarom geen vrijwillige plaatsingen opgenomen.

Het PBM-terugplaatsingsonderzoek heeft plaatsgevonden in de jaren 2012-2019 in Brabant. De vijf pleegzorgaanbieders in Brabant hebben alle deelgenomen aan het onderzoek. Pleegzorgaanbieder Sterk Huis, te Goirle, heeft de

1 'Ouder' betreft de biologische ouder. Naar stief-, pleeg-, en adoptieouder wordt als zodanig verwezen. In verband met de leesbaarheid wordt naar de ouder verwezen met 'hij'. Dat kan de vader, de moeder of beiden zijn. Naar het kind wordt eveneens verwezen met 'hij'. Dit kan een jongen of een meisje zijn.

coördinatie van de organisatie en de benodigde praktijkafspraken voor het onderzoeksproject op zich genomen.²

In het terugplaatsingsonderzoek met de methode van het Pedagogisch Beslis-Model (PBM) zijn alleen pleegkinderen opgenomen met een juridische maatregel: een ondertoezichtstelling of een voogdijmaatregel.

In de praktijk blijkt dat het pleegkind regelmatig overgeplaatst wordt, bijvoorbeeld omdat pleegouders een kind alleen tijdelijk willen opvangen of een kind alleen willen opnemen als sprake is van een crisissituatie. Een reden voor overplaatsing kan ook zijn dat de zorg voor het pleegkind de pleegouders te zwaar werd door toename van zijn gedrags- en ontwikkelingsproblemen en/of door de onduidelijkheid van het beleid van de gezinsvoogd.

Pleegouders vinden het vooral een probleem dat zij geen beslissingen kunnen nemen ten behoeve van het kind, niets 'te zeggen hebben', met name niet als een bezoeksregeling met een ouder het kind veel problemen geeft, of als het pleegkind teruggeplaatst wordt bij een ouder bij wie het kind zich niet veilig voelt. Pleegouders stoppen dan veelal met het opnemen van pleegkinderen. Dit probleem wordt ook vermeld in een onderzoek onder 444 pleegouders, uitgevoerd door Van den Bergh (2013)³: 'De (gezins)voogd kijkt naar het belang van de ouders, niet naar het belang van het kind' (p. 39-40). En: 'Pleegouders hebben heel veel moeite met de begeleiding van de gezinsvoogd.' (p. 11). 'Pleegouders hebben geen inbreng in het beleid ten behoeve van het kind' (p. 55). Ook wordt vermeld dat 70% van de pleegouders vindt dat het pleegkind voor, tijdens of na de oudercontacten probleemgedrag vertoont (p. 21). De aanbeveling van Van den Bergh (2013) is: 'Wil men pleegouders behouden, dan is het nodig dat het beleid ten aanzien van het kind méér kindgericht wordt ingevuld en de mening van de pleegouders meetelt' (p. 56).

In een bericht van Pleegzorg Nederland, d.d.1-11-2022 wordt het volgende genoemd: *'De dalende hoeveelheid nieuwe pleegouders leidt tot grote zorgen.'* Als redenen worden genoemd: *'de huidige maatschappelijke onrust'; 'beroep dat wordt*

2 De benodigde steun vanuit de praktijk werd gegeven door de coördinator van het onderzoeksproject, drs. M. Bakker, pleegzorgaanbieder Sterk Huis. De contacten zijn alle jaren adequaat en op een uiterst plezierige manier verlopen.

3 Van den Bergh, P.M. (2013). *Pleegouders, een investering waard*. Amsterdam: Dickhoff Design.

gedaan op mensen om de zorg zoveel mogelijk zelf op te pakken' en 'de noodzaak voor ouders om beiden te werken'.

Het is opmerkelijk dat Pleegzorg Nederland cruciale redenen om te stoppen met pleegzorg niet benoemt, namelijk: het gebrek aan begeleiding en het ontbreken van enige zeggenschap van pleegouders in het beleid, met name als het pleegkind lijdt onder de bezoeksregeling met de ouder of als het kind wordt teruggeplaatst naar een niet-competente ouder. In het PBM-terugplaatsingsonderzoek komen deze onderwerpen herhaaldelijk naar voren.

Na de uithuisplaatsing doet zich de vraag voor: wanneer kan het kind weer pedagogisch verantwoord teruggeplaatst worden bij zijn ouder?

Pleegkinderen hebben in de periode dat zij bij de ouder woonden gebrek aan zorg, aandacht, beschikbaarheid, liefde en structuur van de ouder ervaren. Hun ontwikkeling is hierdoor gestagneerd of verstoord geraakt.

Na de uithuisplaatsing kan het kind vele malen worden overgeplaatst. Dit leidt tot jarenlange onduidelijkheid voor het pleegkind over de vraag of hij wel of niet weer bij zijn ouder zal gaan wonen en wel of niet bij pleegouders zal opgroeien.

Uit 50 jaar onderzoek⁴ naar situaties van pleegkinderen is gebleken dat de voor het kind veelal lange onzekerheid over de vraag of hij weer bij zijn ouder zal gaan wonen of zal opgroeien bij pleegouders, een negatief effect heeft op zijn ontwikkeling, met name op emotioneel gebied.

Om duidelijkheid te verkrijgen over de vraag of de ouder het ontwikkelingsbelang van het kind weer kan gaan behartigen en de vraag of het kind positief op de ouder zal reageren, is het Pedagogisch Beslis-Model voor (terugplaatsing van) pleegkinderen ontwikkeld.

2. Doel van het onderzoek: Pedagogisch Beslis-Model voor (terugplaatsing van) pleegkinderen van 0-11 jaar

Het PBM, Pedagogisch Beslis-Model voor (terugplaatsing van) pleegkinderen, is ontwikkeld om het pleegkind een reële kans te geven door zijn ouder opgevoed te kunnen worden binnen een voor zijn ontwikkeling aanvaard-

4 Het onderzoek is uitgevoerd door dr. A.M. Weterings in de jaren 2012-2019 bij de vijf pleegzorgaanbieders en de gecertificeerde instellingen (GI's) voor kindbescherming in Brabant.

bare termijn. Jarenlange onzekerheid en onduidelijkheid over de vraag of hij wel of niet door zijn ouder opgevoed zal worden, is voor zijn ontwikkeling niet aanvaardbaar omdat het kind te weinig, of geen, gelegenheid krijgt zich te hechten aan zijn primaire verzorger (ouder, pleegouder, stief- of adoptie-ouder) waardoor zijn ontwikkeling ernstig wordt belemmerd.

3. De wenselijkheid van een kindbeschermingsmaatregel

De aanleiding voor een uithuis- en pleeggezinplaatsing is een problematische gezinssituatie waarbij sprake is van verwaarlozing van het kind door zijn ouders.

Bij een uithuisplaatsing in het vrijwillig kader behouden ouders volledig het gezag over het kind. De ouder bepaalt zelf of het kind uit huis geplaatst wordt. De ouder kan na de uithuisplaatsing geboden hulp stopzetten. Ook kan de ouder op ieder moment het kind weer in huis nemen. Dit betekent niet alleen dat de leefsituatie van het kind onzeker en onvoorspelbaar is, maar ook dat het kind weer terug kan komen in dezelfde problematische gezinssituatie.

Het is daarom nodig dat, als sprake is van een problematische gezinssituatie, de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) onderzoek doet naar de gezinssituatie. Als deze problematisch is en de ontwikkeling van het kind stagneert, legt de RvdK het onderzoeksrapport met het advies: ‘ondertoezichtstelling (OTS) met uithuisplaatsing’ voor aan de kinderrechter.⁵ De ouder behoudt wel het gezag, maar dit wordt beperkt. Ouders kunnen dan niet meer zelf bepalen of het kind bij hen blijft wonen of uit huis geplaatst zal worden. Daarnaast moet de ouder de aanwijzingen van de gezinsvoogd opvolgen. De ouder beslist over alle andere levensgebieden, zoals het bepalen van de school, opname in een ziekenhuis, een behandeling en dergelijke.

4. Het juridisch kader

In het Burgerlijk Wetboek wordt aangegeven welke plichten en rechten de ouders hebben.

Drie artikelen uit het Burgerlijk Wetboek (BW) zijn van belang.

5 De juridische informatie en juridische overwegingen zijn geschreven door oud-kinderrechter mr. F.A. van der Reijt. De reflecties op en de betekenis van de resultaten van het onderzoek zijn door Weterings en Van der Reijt gezamenlijk tot stand gekomen.